

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 389

Rachunek kosztów, rachunkowość zarządcza i controlling

Redaktorzy naukowi

Edward Nowak

Robert Kowalak

Magdalena Chmielowiec-Lewczuk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania

znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.pracnaukowe.ue.wroc.pl

www.wydawnictwo.ue.wroc.p

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska

(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-506-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl

www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Wioletta Baran: System informacyjny rachunkowości zarządczej w podmiotach leczniczych.....	11
Anna Bartoszewicz, Joanna Dynowska: Audyt finansowy i controlling jako narzędzia informacyjno-kontrolne w systemie rachunkowości podmiotów gospodarczych.....	20
Renata Biadacz: Ujęcie kosztów produkcji i kalkulacji na przełomie XIX i XX wieku na przykładzie podręczników E. Pietrzyckiego i W. Góry ...	28
Renata Burchart: Ceny transferowe a zarządzanie ryzykiem podatkowym w przedsiębiorstwach powiązanych	41
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Zastosowanie rachunkowości zarządczej w procesie zarządzania ryzykiem zakładu ubezpieczeń	50
Małgorzata Cygańska, Henryk Lelusz: Wykorzystanie kalkulacji podziałowej ze współczynnikami do ustalenia kosztów jednostkowych usług motoryzacyjnych.....	61
Joanna Dyczkowska: Ujawnianie informacji strategicznych w raportach rocznych spółek notowanych na rynkach alternatywnych w Londynie i w Warszawie.....	70
Tomasz Dyczkowski: Użyteczność informacji niefinansowych w ocenie dokonania organizacji pożytku publicznego	84
Joanna Dynowska: Obligatoryjne i nieobligatoryjne elementy polityki rachunkowości w jednostkach samorządu terytorialnego.....	97
Anna Glińska: Zarządzanie wynikami przedsiębiorstwa w warunkach ryzyka	106
Renata Gmińska, Jacek Jaworski: Globalne zasady rachunkowości zarządczej CGMA. Geneza – struktura – treści	119
Elżbieta Jaworska: Poznawcze aspekty formułowania sądów i podejmowania decyzji w rachunkowości behawioralnej – wybrane zagadnienia.....	130
Zdzisław Kes: Metodyka analizy odchyleń w kontroli budżetowej.....	139
Ilona Kędzierska-Bujak: Zarządzanie talentami jako narzędzie wspierające stosowanie zbilansowanej karty wyników	150
Magdalena Kludacz: Rachunek kosztów i jego wykorzystanie w zarządzaniu szpitalem.....	160
Bartosz Kołodziejczuk: Model biznesu a budowa przewagi konkurencyjnej	172
Jan Komorowski: Pojęcie i miary równowagi operacyjnej przedsiębiorstwa	181
Roman Kotapski: Ujmowanie kosztów sprzedaży w zakładowym planie kont na potrzeby zarządzania przedsiębiorstwem.....	193
Robert Kowalak: Dualizm kalkulacji kosztów usług komunalnych	202

Marcin Kowalewski: SOFP, czyli planowanie operacyjne w <i>lean accounting</i>	213
Mirosław Kowalewski: Funkcjonowanie rachunku kosztów i jego wykorzystanie w zarządzaniu kosztami w przedsiębiorstwach wodociągowo-kanalizacyjnych	222
Jarosław Mielcarek: Kalkulacja zysku brutto i netto na sprzedaży według rachunku kosztów działań i MSR 2 – Zapasy	231
Maria Nieplowicz: Quo vadis <i>Balanced Scorecard</i> ?	249
Bogdan Nogalski, Przemysław Niewiadomski: Płaca proefektywnościowa jako determinanta elastyczności zakładu wytwórczego	258
Edward Nowak: Wkład ośrodka wrocławskiego w rozwój rachunku kosztów	275
Marta Nowak: Pomiędzy rachunkowością a psami Pawłowa, czyli krytyka pojęcia „rachunkowość behawioralna”	287
Ryszard Orliński: Budżet zadaniowy w szpitalach	297
Michał Poszwa: Rachunek kosztów podatkowych a systematyczny rachunek kosztów	307
Piotr Waśniewski: Pomiar dokonań w małych i średnich przedsiębiorstwach w Polsce	316
Ewelina Zarzycka, Justyna Dobroszek: Kształcenie w obszarze rachunkowości zarządczej/controllersingu w Polsce i w Niemczech – studia porównawcze	329

Summaries

Wioletta Baran: Management accounting information system in healthcare institutions	11
Anna Bartoszewicz, Joanna Dynowska: Financial audit and controlling as information and control tools in the system of accounting of business entities	20
Renata Biadacz: Accounting for and calculation of production costs at the turn of the XIX th and XX th centuries in the manuals of E. Pietrzycki and W. Góra	28
Renata Burchart: Transfer pricing and tax risk management in connected firms	41
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Application of management accounting in the process of risk management in insurance company	50
Małgorzata Cygańska, Henryk Lelusz: Use of cost accounting with coefficients to determine the costs of individual car services	61
Joanna Dyczkowska: Disclosure of strategic information in annual reports of companies listed at the alternative investment markets in London and Warsaw	70

Tomasz Dyczkowski: Usefulness of non-financial data in assessing the performance of public benefit organisations	84
Joanna Dynowska: Compulsory and non-compulsory elements of accounting policy in local government entities	97
Anna Glińska: Enterprise performance management under risk	106
Renata Gmińska, Jacek Jaworski: Global Management Accounting Principles – CGMA. Origins – structure – contents.....	119
Elżbieta Jaworska: Cognitive aspects of judgment and decision making in behavioral accounting – chosen issues	130
Zdzisław Kes: The deviation analysis methods in the budgetary control	139
Ilona Kędzierska-Bujak: Talent management as a supporting tool for balanced scorecard.....	150
Magdalena Kludacz: Cost accounting and its application in the management of hospital	160
Bartosz Kołodziejczuk: Business model and building a company’s competitive advantage	172
Jan Komorowski: The term and measures of operational equilibrium of enterprise	181
Roman Kotapski: Cost accounting for sales in the chart of accounts for the needs of enterprise management	193
Robert Kowalak: Dualism of cost calculation of urban services	202
Marcin Kowalewski: Sales, Operational and Financial Planning (SOFP) of lean accounting	213
Mirosław Kowalewski: Functioning of cost accounting and its application to the cost management in water and sewage companies.....	222
Jarosław Mielcarek: Calculation of gross and net profit on sales according to ABC and IAS 2 – inventories.....	231
Maria Nieplowicz: Quo vadis balanced scorecard?	249
Bogdan Nogalski, Przemysław Niewiadomski: Pro-efficiency remuneration as a flexibility determinant of a manufacturing plant.....	258
Edward Nowak: Contribution of Wrocław centre in the development of cost accounting.....	275
Marta Nowak: Between accounting and Pawlow’s dogs. Criticism of “behavioral accounting” term.....	287
Ryszard Orliński: Performance budget in hospitals	297
Michał Poszwa: Calculation of tax costs and systematic cost accounting	307
Piotr Waśniewski: Performance measurement in small and medium enterprises in Poland.....	316
Ewelina Zarzycka, Justyna Dobroszek: Management accounting/controllers education in Poland and Germany – comparative studies.....	328

Joanna Dyczkowska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: joanna.dyczkowska@ue.wroc.pl

UJAWNIANIE INFORMACJI STRATEGICZNYCH W RAPORTACH ROCZNYCH SPÓŁEK NOTOWANYCH NA RYNKACH ALTERNATYWNYCH W LONDYNIE I W WARSZAWIE

DISCLOSURE OF STRATEGIC INFORMATION IN ANNUAL REPORTS OF COMPANIES LISTED AT THE ALTERNATIVE INVESTMENT MARKETS IN LONDON AND WARSAW

DOI: 10.15611/pn.2015.389.07

Streszczenie: Celem artykułu jest ocena jakościowa informacji strategicznych ujawnianych przez spółki notowane na rynkach alternatywnych. Badanie ma charakter porównawczego studium przypadków. Ocenie poddane zostały raporty roczne spółek z sektora informatycznego notowanych na *AIM London* i *NewConnect*. Sektor informatyczny jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się rynków w Wielkiej Brytanii i w Polsce. Z uwagi na szybkie zmiany technologiczne musi on perspektywicznie patrzeć w przyszłość, by w adekwatny sposób zaspokajać potrzeby klientów. Dlatego ważną kwestią staje się posiadanie dobrej strategii rozwojowej. Wyniki badania pokazują, że jakość ujawnień informacji strategicznych spółek z *AIM London* jest średnio wyższa niż jakość ujawnień spółek z *NewConnect*.

Słowa kluczowe: informacje strategiczne, raport roczny, raport strategiczny, spółki alternatywnego obrotu, ujawnienia.

Summary: Disclosure of strategic information in annual reports increases its usefulness from the viewpoint of not only investors, but also other stakeholders. However, a perception of that problem in the context of the whole market reveals that cost-benefit balance due to this kind of disclosures may change over time. This paper aims at the qualitative assessment of strategic information disclosures in annual reports of companies listed on the alternative investment markets. As a research method comparative multiple-case studies were applied. Basing on information coming from annual reports of 15 companies listed on the AIM London and Warsaw NewConnect, the paper recognises a problem and diagnoses the current situation. IT sector is the most dynamically developing market both in Great Britain and in Poland. As a result of a technological progress IT sector has to be forward-looking in order to respond adequately to customer needs. Therefore a vision of the future and a good development strategy are key issues. The research results evidenced that the quality of voluntary disclosures

of strategic information was higher on average in annual reports of companies listed on the AIM London compared with that listed on the Warsaw NewConnect.

Keywords: strategic information, annual report, strategic report, alternative investment companies, disclosures.

1. Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest ocena jakościowa ujawnianych informacji o charakterze strategicznym przez spółki notowane na rynkach alternatywnych. Badanie ma charakter porównawczego studium przypadków na podstawie danych retrospektywnych pochodzących z jednostkowych raportów rocznych. Badanie będzie miało charakter rozpoznawczy i diagnozujący problem. Ocenie zostanie poddanych 15 spółek z sektora informatycznego, w tym 10 z londyńskiego rynku alternatywnego (*AIM*)¹ i 5 z warszawskiego rynku alternatywnego (*NewConnect*)².

Sektor informatyczny jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się rynków w Wielkiej Brytanii [UK tech sector 2014] i w Polsce [Branża teleinformatyczna 2014]. Z uwagi na szybkie zmiany technologiczne sektor ten musi perspektywicznie patrzeć w przyszłość i monitorować pojawianie się nowości, aby w adekwatny zaspokajać potrzeby klientów. Dlatego ważną kwestią jest posiadanie wizji oraz dobrej strategii rozwojowej. Dobrowolne ujawnianie tego typu informacji w raportach rocznych podnosi ich użyteczność z punktu widzenia nie tylko inwestorów, ale również innych interesariuszy oraz zwiększa morale pracowników [Higgins i Diffenbach 1989; Ungerer 2013].

Wyniki tego badania mogą mieć znaczenie dla polskich spółek notowanych na *NewConnect*, gdyż ukazują dobre praktyki w zakresie ujawniania informacji

¹ *AIM* powstał w połowie 1995 r., a po jego półrocznym istnieniu liczba notowanych spółek wyniosła 121, z czego 3 spółki pochodziły spoza Wielkiej Brytanii. W kolejnych latach liczba ta sukcesywnie wzrastała do 2007 r., po czym zaczęła się kurczyć. Pierwszy spadek (-9%) zanotowano w 2008 r., co wpłynęło w pewnym stopniu na obniżenie wartości rynkowej giełdy o 159%, natomiast największy, 20-procentowy spadek odnotowano w 2009 r., co mogło być efektem kryzysu finansowego [Recession hits *AIM* 2009]. W tym roku jednak korzystnie w stosunku do poprzedniego wzrosła o 33% wartość rynkowa giełdy. W sierpniu 2013 r. na *AIM* notowane były 1103 spółki o kapitalizacji giełdowej równej ponad 76 750 mln GBP, z czego około 1/5 stanowiły spółki międzynarodowe.

² Powstanie *NewConnect* w 2007 r. było odpowiedzią na nowy trend tworzenia się rynków alternatywnych w Europie. Alternatywny system obrotu (ASO) w Polsce skierowany był do małych i średnich spółek, w początkowej fazie ich rozwoju, działających w sektorach wysoce innowacyjnych, o wysokim potencjale rozwojowym i przewidywanej dużej dynamice wzrostowej. Początkowo na *NewConnect* notowanych było 5 spółek. Na koniec 2007 r. liczba ta wzrosła do 24, natomiast kapitalizacja giełdy wyniosła wówczas 1185 mln zł. ASO zaczął się dynamicznie rozwijać. W kolejnych latach zanotowano przyrosty w liczebności spółek oraz w wartości kapitalizacji giełdy w stosunku do poprzednich lat. Dopiero w 2013 r. tendencja wzrostowa spowolniła, a w listopadzie 2014 r. zanotowano spadek liczby notowanych spółek oraz zmniejszenie wartości kapitalizacji giełdy.

przez spółki notowane na giełdzie londyńskiej, a działające w tym samym sektorze. Z drugiej strony tego typu informacjami mogą być zainteresowani sami inwestorzy, poszukujący informacji perspektywicznych o spółkach. Porównanie zakresu ujawniania informacji strategicznych wskaże na zalety i mankamenty raportowania w spółkach notowanych na dwóch różnych giełdach, lecz działających w podobnym obszarze.

2. Rys teoretyczny

Ujawnianie informacji strategicznych w raportach rocznych ma dwa oblicza. Z punktu widzenia inwestorów ujawnianie strategii pozwala na ocenę potencjału spółki oraz możliwości generowania przez nią wartości w przyszłości [Pagliarussi i in. 2010]. Mimo to, budzą się wątpliwości, czy inwestorzy naprawdę korzystają z dobrowolnie ujawnianych przez spółki informacji strategicznych dla celów podejmowania decyzji. Istnieje bowiem podejrzenie, że informacje takie są trudne do zweryfikowania z powodu ich niefinansowego charakteru, gdyż zwykle jest to opis *ex-ante* przewidywanych zamierzeń kierownictwa [Sieber i in. 2014]. Jeżeli dochodzi do tego przekonanie, że ujawnianie informacji strategicznych nic nie kosztuje spółkę, to mogą być one postrzegane jako niewiarygodne źródło informacji traktowane jedynie jako *cheap talk* [Crawford i Sobel 1982].

Z drugiej jednak strony, gdy pod uwagę weźmie się to, że dzięki zdobyciu informacji strategicznych konkurenci mogą sprawnie skutecznie swoją strategię i ograniczać wpływy spółki na rynku, a tym samym powodować koszty po jej stronie, znajdujące swoje odzwierciedlenie w redukcji jej oczekiwanych wpływów, wtedy wartość takiej informacji wzrasta również dla inwestorów [Verrechia 1983; Gigler 1994; Sieber i in. 2014]. Spojrzenie na ten problem w kontekście całego rynku uwidacznia, że bilans korzyści z tytułu ujawnień może się zmieniać w dłuższym czasie, gdyż z jednej strony ujawnianie informacji strategicznych przez spółkę może w pewnych momentach przynieść jej przewagę albo ograniczać korzyści, z drugiej strony może ona budować swoją przewagę konkurencyjną również w oparciu o ujawnienia dokonywane przez jej konkurentów [Elliott i Jacobson 1994; Beattie i Pratt 2002].

Tematyka artykułu nawiązuje do badań prowadzonych w Europie [Santema i in. 2005], w tym w szczególności w Danii [Santema i van de Rijt 2001], w Holandii [Coebergh 2011] i w Niemczech [Sieber i in. 2014], jak i poza nią: w Afryce Południowej [Ungerer 2013] i w Brazylii [Pagliarussi i in. 2010], oraz rozwiązań modelowych zaproponowanych przez D. Ferreirę i M. Rezende [2007].

Warto w tym miejscu uzasadnić, dlaczego w niniejszym artykule skoncentrowano się na rynkach alternatywnych i dlaczego wybrano spółki sektora informatycznego. Rynek ten skupia głównie małe i średnie przedsiębiorstwa, a to właśnie w tym sektorze obserwuje się rozwój nowych technologii wykorzystujących systemy informacyjne. Jak zwrócił uwagę P. Virgo, doradca strategiczny Instytutu Zarzą-

dzania Systemami Informatycznymi (*IMIS*), „era budowania statków i inżynierii w sektorze informatycznym” odeszła już do lamusa, przynajmniej w Wielkiej Brytanii, gdzie obecnie prym wiodą mniejsze spółki świadczące usługi z zakresu IT [UK IT industry: 'We have a bright future' 2003]. Z drugiej strony nie kto inny jak właśnie spółki dostarczające rozwiązań z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) powinny być wyczulone na to, jak prezentują się wobec kapitałodawców.

3. Metodologia badania i dobór próby badawczej

Badanie ma charakter jakościowy i polega na wnikliwej analizie konkretnego problemu. Wyniki badań zostaną sformułowane w oparciu o analizę narracyjną dokumentów [Beattie i in. 2004], jakimi są w tym przypadku raporty roczne wybranych losowo piętnastu jednostek pochodzących z dwóch populacji: sektora informatycznego spółek notowanych na londyńskim *AIM* i na warszawskim *NewConnect* (tab. 1).

Tabela 1. Podstawowe informacje o próbie badawczej

Nazwa spółki	Symbol	Kapitalizacja rynkowa*	Data przystąpienia do rynku
AIM London			
Scisys	SCIS	26,40 mln £	1997-08-25
Earthport	EART	209,24 mln £	2001-01-30
IndigoVision Group	INDI	28,66 mln £	2003-12-15
eServGlobal Limited	ESER	86,21 mln £	2005-10-31
cloudBuy	CLOU	35,67 mln £	2005-12-14
Idox	IDOX	138,32 mln £	2007-06-05
Corero Network Security	CORE	11,56 mln £	2011-03-02
dotDigitalGroup	DOTD	80,89 mln £	2011-03-29
Quindell	QUIN	308,71 mln £	2011-05-17
WANdisco	WAND	95,79 mln £	2012-06-01
NewConnect			
Infosystems	INFO	8,71 mln zł	2007-10-24
11 bit studios	11BI	68,71 mln zł	2010-10-28
Bloober Team	BLOO	20,67 mln zł	2011-06-27
Edison	EDIS	4,33 mln zł	2012-03-30
Examobile	EXAM	6,24 mln zł	2012-12-17

* Kapitalizacja rynkowa na 21.11.2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.londonstockexchange.com, www.newconnect.pl.

Taki dobór wielkości i struktury próby wynika z kilku przesłanek. Zarówno na londyńskim, jak i na warszawskim rynku alternatywnym sektor informatyczny mieścił się w 2013 r. w pierwszej czwórce najbardziej liczebnych sektorów – odpowiednio 100 spółek (8,9%) i 42 spółki (9,6%) – i są to udziały bardzo zbliżone.

Trochę inaczej przedstawiała się sytuacja, biorąc pod uwagę wartość rynkową. Sektor informatyczny na rynku *AIM* to druga po sektorze paliwowym gałąź generująca najwyższą wartość rynkową, czego nie można powiedzieć o sektorze informatycznym na rynku *NewConnect* plasującym się dopiero na ósmym miejscu.

Dobierając spółki do próby, wybrano 10% reprezentantów pochodzących z sektora informatycznego dla londyńskiego i warszawskiego rynku alternatywnego. Przy celowo-losowym doborze spółek kierowano się długością ich notowania na rynku alternatywnym. W przypadku *AIM London* wyselekcjonowano grupę, która zawierała spółki należące do następujących przedziałów czasowych: poniżej 5 lat; [5-10 lat); [10-15 lat); powyżej 15 lat. Taki dobór przedziałów wynikał z faktu, że rynek ten powstał w 1995 r. i w chwili badania funkcjonował od 19 lat. Spółki zostały dobrane proporcjonalnie do liczebności tych przedziałów, biorąc pod uwagę całą populację. W przypadku *NewConnect*, który rozpoczął swoje funkcjonowanie w 2007 roku, a więc do chwili przeprowadzenia tego badania funkcjonował 7 lat, określono następujące przedziały: poniżej 2 lat; [2-4 lat); [4-6 lat); powyżej 6 lat.

Przeprowadzona analiza jakościowa treści sprawozdań rocznych spółek notowanych na londyńskim *AIM* będzie miała na celu zbadanie i ocenę ujawnień dziesięciu kwestii ujętych w tab. 4.

Ocena punktowa zostanie dokonana według przyjętej 5-stopniowej skali, gdzie: 0 punktów będzie oznaczało brak informacji; 1 punkt – ujawnienie niepełne; 2 punkty – ujawnienie częściowe; 3 punkty – ujawnienie w dużym zakresie; 4 punkty – ujawnienie pełne. W badaniu zostanie również określone, czy ujawniane informacje znajdowały się w raporcie strategicznym, czy też poza nim, w innych częściach sprawozdania rocznego (tab. 4). W przypadku spółek notowanych na *NewConnect* analiza treści sprawozdań rocznych została nieznacznie zmodyfikowana ze względu na inną strukturę tych raportów (tab. 5).

4. Dobrowolne ujawnianie informacji strategicznych w raportach rocznych – analiza przypadków

Spółki londyńskiego rynku alternatywnego podlegają określonemu zbiorowi zasad [AIM Rules for Companies 2014]. Jeżeli chodzi o publikowanie raportów rocznych, obowiązuje zasada nr 19, zgodnie z którą raport roczny musi być opublikowany i wysłany do akcjonariuszy, nie później niż sześć miesięcy po zakończeniu okresu, którego dotyczy. Sprawozdanie musi być przygotowane zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości (*MSR*), jeżeli spółka należy do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (*EAA*), chyba że nie jest jednostką dominującą, w którym to przypadku może sporządzać sprawozdania finansowe zgodnie przepisami, stosowanymi w kraju jej siedziby. Spółki z siedzibą w kraju spoza *EAA* mogą sporządzać i przedstawiać sprawozdania finansowe zgodnie z *MSR* lub z ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości kraju, w którym mają swoją siedzibę (np. *US GAAPs*, *Canadian GAAPs*, *Australian IFRSs*, *Japanese GAAPs*).

Należy zwrócić również uwagę na to, że Wielka Brytania w przeciwieństwie do Polski reprezentuje anglosaski model rachunkowości, który charakteryzuje się między innymi tym, że rachunkowość jest zorientowana na zaspokojenie potrzeb informacyjnych inwestorów, którzy są z reguły bardzo wymagający, co wpływa na rozszerzenie zakresu ujawnianych dobrowolnie informacji [Krasodomska 2010]. Z kolei model kontynentalny, który jest obecny w Polsce, charakteryzuje się nastawieniem na zaspokojenie potrzeb informacyjnych przede wszystkim ze strony banków i organów podatkowych, zakres ujawnianych informacji jest niewielki, lecz powszechna jest orientacja na stabilny rozwój przedsiębiorstw [Krasodomska 2010].

Podjęty temat został zainspirowany badaniami S. Santemy i in. [2005]³, którzy sformułowali hipotezy mówiące m.in. o tym, że zakres, w jakim spółki w Polsce średnio ujawniają swoje strategie, jest najniższy w porównaniu z innymi krajami w próbie, natomiast zakres, w jakim spółki z Wielkiej Brytanii średnio ujawniają swoje strategie, jest największy w porównaniu z innymi krajami w próbie.

Przeprowadzone w tym artykule postępowanie ma charakter jakościowy w przeciwieństwie do ilościowych badań Santemy i in. Wnosi ono wiedzę o raportowaniu na temat strategii, gdyż ukazuje podejście do tej kwestii na przykładzie 15 spółek z sektora informatycznego w Wielkiej Brytanii i w Polsce.

Tabela 4 prezentuje wyniki oceny punktowej jakości ujawnianych informacji o charakterze strategicznym w raportach rocznych spółek notowanych na rynku alternatywnym w Londynie.

Wynika z niej, że jedynie sześć z dziesięciu badanych jednostek wyodrębniło w sprawozdaniu rocznym raport strategiczny i tylko w przypadku spółki Scisys raport ten stanowił znaczącą część sprawozdania rocznego (38%). W przypadku pozostałych 5 spółek raporty takie nie przekroczyły 20% długości sprawozdania rocznego. Badanie wskazuje jednak, że brak wyodrębnionego raportu strategicznego w sprawozdaniu rocznym nie determinuje jakości ujawnień o charakterze strategicznym, czego przykładem może być dotDigitalGroup. Spółka ta nie wyodrębniła osobnego raportu strategicznego, a mimo to jakość ujawnień informacji o charakterze strategicznym została oceniona stosunkowo wysoko (2,7 pkt).

Zdecydowanie najlepiej pod względem ujawnień strategicznych prezentują się dwie spółki Corero Network Security (3,5 pkt) i Scisys (3,2 pkt), których to przypadki mogą być traktowane jako przykłady dobrych praktyk w zakresie raportowania strategicznego.

Corero Network Security świadczy usługi w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa cybernetycznego dla biznesu. Spółka wyodrębnia w swoim sprawozdaniu rocznym osobny raport strategiczny poprzedzony oświadczeniem prezesa zarządu, w którym, uwzględniając dynamikę rynku, prezentuje on plany na przyszły rok oraz precyzuje dalsze perspektywy.

³ Badanie Santemy i in. zostało przeprowadzone w oparciu o porównania zawartości rocznych raportów 100 spółek z 5 europejskich krajów: Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji, Holandii i Polski.

Tabela 2. Ocena punktowa jakości ujawnień w zakresie strategii przez spółki notowane na AIM

Kategoria	Ocena punktowa jakości ujawnień									
	SCIS	EART	INDI	ESER	CLOU	IDOX	CORE	DOTD	QUIN	WAND
Raport strategiczny (RS) za 2013 r. (liczba stron)	18	0	0	0	3	11	12	0	1	8
Raport roczny (RR) za 2013 r. (liczba stron)	47	64	49	90	46	100	68	29	96	56
Udział procentowy RS w RR	38%	0%	0%	0%	7%	11%	18%	0%	1%	14%
1. Osobny raport strategiczny	4	0	0	0	1	2	2	0	1	2
2. Informacje strategiczne w liście prezesa zarządu lub w raporcie CEO	4 ^S	0	0	1 ^R	4 ^S	2 ^S	4 ^R	4 ^R	3 ^R	3 ^S
3. Misja spółki	2 ^S	1 ^R	0	3 ^R	3 ^R	4 ^S	3 ^S	3 ^R	3 ^R	4 ^R
4. Strategia rozwojowa	4 ^S	1 ^R	3 ^R	0	1 ^S	3 ^S	4 ^S	2 ^R	0	2 ^S
5. Kluczowe finansowe i niefinansowe mierniki dokonań	2 ^S	3 ^R	3 ^R	2 ^R	3 ^{SR}	4 ^S	4 ^S	3 ^R	4 ^R	3 ^{SR}
6. Otoczenie biznesowe	4 ^S	1 ^R	2 ^R	3 ^R	1 ^S	2 ^S	4 ^S	4 ^R	1 ^R	2 ^S
7. Model biznesowy	4 ^S	0	0	0	0	1 ^S	4 ^S	0	1 ^R	0
8. Zasoby ludzkie i relacje w kontekście strategii	0	1 ^R	2 ^R	1 ^R	1 ^S	2 ^R	4 ^S	3 ^R	3 ^R	2 ^S
9. Strategia społecznej odpowiedzialności biznesu	4 ^R	0	0	0	0	0	4 ^S	4 ^R	0	0
10. Ryzyko działalności	4 ^S	3 ^R	3 ^R	4 ^R	1 ^S	3 ^{SR}	2 ^S	4 ^R	3 ^R	3 ^R
Średnia ocena (maks. 4 punkty)	3,2	1,0	1,3	1,4	1,5	2,3	3,5	2,7	1,9	2,1

^S Informacje są zawarte w raporcie strategicznym; ^R informacje są zawarte w raporcie rocznym (poza raportem strategicznym); ^{SR} informacje są zawarte zarówno w raporcie strategicznym, jak i raporcie rocznym.

Źródło: opracowanie własne.

Pierwszą część rozbudowanego raportu strategicznego spółki stanowi opis jej dokonań finansowych i niefinansowych. Spółka wśród swoich dokonań wymienia m.in. rozwój produktów, stworzenie nowej platformy sprawozdawczej, zwiększenie bazy klientów, otrzymanie nagrody dla najlepszego produktu w sektorze bankowym, finansowym i ubezpieczeniowym.

Właściwą część raportu strategicznego obejmuje odpowiedzi na trzy kluczowe pytania: Czym zajmuje się spółka? (*What we do?*); Dlaczego spółka tym się tym zajmuje? (*Why we do it?*); Jak działa spółka? (*How we do it?*). Są to elementy, które określają misję organizacji. W odpowiedzi na pierwsze pytanie spółka prezentuje pełną specyfikację swoich usług oraz kolejne kroki podejmowane w celu ochrony operacyjnych systemów informatycznych przed intruzami zewnętrznymi. W odpowiedzi na drugie pytanie, opierając się na różnych źródłach, organizacja

uzasadnia istotność swojej działalności. Wskazuje między innymi na gwałtowny rozwój technologii informacyjnych i towarzyszące temu zjawisku zagrożenia, tj. zwiększającą się liczbę spółek dotkniętych atakami cybernetycznymi oraz rosnące koszty związane z ich odpięciem, a także wzrastające zapotrzebowanie na nowe produkty i usługi, które ochronią przedsiębiorstwa przed zagrożeniami nowej generacji. W tym kontekście spółka widzi swoją przewagę konkurencyjną, ponieważ posiada narzędzia i aplikacje, które umożliwiają rzetelną inspekcję i w znacznym stopniu ograniczają niepożądany ruch w sieci, który spowalnia działanie infrastruktury informatycznej.

Corero Network Security opisuje w detaliczny sposób również swoje otoczenie biznesowe, wskazuje na możliwości oraz główne wyzwania rynkowe. Spółka szczegółowo ujawnia przewagi konkurencyjne w odniesieniu zarówno do swoich produktów flagowych, jak i tych nowszej generacji, które mają w przyszłości pozwolić jej na rozszerzenie pozycji lidera na rynku.

W odpowiedzi na trzecie pytanie, spółka przedstawia swój model biznesowy, w tym ujawnia źródła i rodzaje przychodów, charakter umów podpisanych z klientami, szczegółowy opis produktów i usług w ramach generowanych przychodów. W części dotyczącej modelu biznesowego Corero Network Security wskazuje, czym się wyróżnia na tle konkurencji oraz w jaki sposób kreuje wartość i gdzie jest ona kreowana, biorąc pod uwagę analizę sektorową i geograficzną. Spółka prezentuje też zasoby, które posiada, i relacje z partnerami biznesowymi, które wypracowała.

Ciekawym aspektem jest prezentacja na końcu raportu strategicznego założeń strategii zrównoważonego wzrostu, w której spółka wypunktowała swoje cele w powiązaniu z rynkiem, technologią, sprzedażą, zarządzaniem i kadrami. W tej części jednostka raportuje również o ryzykach działalności. Są to jednak ujawnienia dość pobieżne, gdyż spółka identyfikuje obszary, w których mogą występować ryzyka, a nie charakter zagrożeń.

Najlepsze praktyki w zakresie raportowania o ryzyku posiada spółka Scisys, projektująca oraz dostarczająca oprogramowania dla potrzeb biznesu. Spółka ta przedstawia w sposób przejrzysty i syntetyczny grupy ryzyka odnoszące się do następujących obszarów: niepewność ekonomiczna, zagrożenia finansowe, przetargi, wykonywanie projektów, ekspansja terytorialna i przejścia oraz kadry. Oprócz identyfikacji obszarów Scisys podaje konkretne czynniki ryzyka, a w ramach każdego z nich działania prewencyjne. Spółka informuje również o tym, w jaki sposób są monitorowane zagrożenia oraz z jaką regularnością są sporządzane raporty ich dotyczące.

Na początku raportu strategicznego spółka Scisys opisuje, czym się zajmuje oraz uzasadnia, dlaczego warto powierzyć jej swoje kapitały. Kolejnym mocnym punktem jest raport głównego dyrektora wykonawczego poprzedzony oświadczeniem prezesa zarządu, a zwieńczony przeglądem dyrektora finansowego dotyczącym sytuacji finansowej spółki w bieżącym roku. W raporcie dyrektora wykonawczego znajdują się odniesienia do realizacji strategii przez poszczególne oddziały spół-

ki, podkreśla się działania, które były podejmowane, aby zapewnić zrównoważony rozwój poprzez doskonalenie kontaktów z klientami oraz wychodzenie naprzeciw ich oczekiwaniom. W raporcie ujawnione są zasady, jakimi kieruje się spółka, aby zapewnić sobie organiczny wzrost polegający na rozszerzeniu współpracy z obecnymi klientami oraz wejściu na nowe rynki. Dyrektor wykonawczy raportuje również o konkretnych działaniach podejmowanych w celu usprawniania procesów wewnętrznych, dostrzega rolę swojej kadry w realizacji strategii. Raport dyrektora wykonawczego wieńczy część dotycząca perspektyw na przyszły rok, które zostały ujęte przez spółkę w następujących punktach: (1) dalszy wzrost oparty na solidnych fundamentach, (2) badanie opcji wzrostu organicznego, (3) innowacyjność, (4) stanie się lepszym, (5) aktywne realizowanie strategii przejęć.

Idox to trzecia najwyższej oceniona w kolejności spółka (2,3 pkt), która wyodrębniła w swojej strukturze sprawozdania rocznego raport strategiczny. Idox dostarcza rozwiązań informatycznych oraz świadczy usługi powiązane dla sektora publicznego w Wielkiej Brytanii oraz dla regulowanego sektora przedsiębiorstw przemysłowych na świecie. Chociaż spółka nie osiągnęła oczekiwanych wyników, prezes zarządu, jak i główny dyrektor wykonawczy nie pomijają tego faktu milczeniem. W swoich oświadczeniach odnoszą się do tego, że osiągnięte wyniki na poziomie grupy kapitałowej są poniżej oczekiwań, i ujawniają, że chociaż w ciągu roku zostały podjęte odpowiednie kroki zaradcze (dokładnie opisane przez prezesa zarządu), to w tym momencie nie znalazły one jeszcze swojego odzwierciedlenia w rezultatach.

W raporcie strategicznym Idox znajduje się wyodrębniona połączona część dotycząca modelu biznesowego i głównych rodzajów ryzyka. Chociaż tytuł tej części wskazuje na opis modelu biznesowego, znajduje się w niej treść głównej strategii spółki oraz opis czynników ryzyka wraz ze sposobami ich ograniczenia. W informacji dodatkowej znajdują się cele i polityka zarządzania ryzykiem. Spółka wyszczególnia w raporcie strategicznym kluczowe mierniki dokonań, gdzie prezentuje dokonania zarówno finansowe, jak i te o charakterze pozafinansowym, tj. akredytacje ISO w zakresie zarządzania jakością, zarządzania środowiskowego i polityki zarządzania bezpieczeństwem informacji.

WANdisco osiągnęła czwarty w kolejności wynik, jeżeli chodzi o jakość ujawnień (2,1 pkt), biorąc pod uwagę fakt, że ona również wyodrębniła w swoim sprawozdaniu rocznym raport strategiczny. Spółka ta prezentuje swoją misję poza raportem strategicznym, jednakże poprzedza ona ten raport. WANdisco wyjaśnia etymologię nazwy firmy oraz podkreśla, że jest głównym dostawcą rozwiązań informatycznych, które pozwalają rozproszonym po całym świecie globalnym organizacjom sprostać dzisiejszym wyzwaniom związanym z zapewnieniem bezpieczeństwa, skalowalności i dostępności danych. Spółka prezentuje również swoich głównych klientów, wśród których znajdują się rozpoznawalne globalnie marki, oraz przedstawia rynek i zaznacza swoją pozycję na nim.

Raport strategiczny otwiera oświadczenie prezesa zarządu i dyrektora wykonawczego w jednej osobie, w którym podsumowuje on ubiegły rok, w tym odnosi się do realizacji założonych celów oraz relacjonuje kluczowe osiągnięcia i inwestycje. W oświadczeniu znajdują się również podziękowania dla pracowników oraz osób pełniących kluczowe funkcje w spółce. Prezes zarządu nakreśla również perspektywy na przyszłość w oparciu o dotychczasowe osiągnięcia.

W raporcie strategicznym zawarty jest również przegląd dyrektora finansowego, w którym przedstawia on zalety subskrypcyjnego modelu licencyjnego, w oparciu o który działa spółka. Dzięki niemu łatwo jest przewidzieć wielkość przyszłych odroczonej w czasie przychodów. Dlatego ważnym wskaźnikiem dokonań jest tu roczna wartość podpisanych nowych kontraktów, co daje lepszą bazę dla porównań z poprzednimi latami niż wartość zrealizowanych przychodów. Rynek *big data* jest dynamiczny, a więc właśnie reakcja na tę dynamikę w postaci zwiększającej się wartości i liczby podpisanych kontraktów lepiej odzwierciedla dokonania spółki oraz lojalność jej klientów.

Znaczącą część raportu strategicznego WANdisco stanowi nawiązanie do nowych możliwości, jakie stawia przed spółką rynek medyczny w zakresie tworzenia baz danych o pacjentach i dostarczania o nich informacji w czasie rzeczywistym. Zdecydowanym minusem jest to, że chociaż istnieje raport strategiczny, nie ma w nim wyodrębnionego w punktach planu strategicznego.

Kolejną spółką w rankingu to Quindell (1,9 pkt), która ciekawie raportuje o zasobach ludzkich. Spółka podkreśla, że swoje sukcesy zawdzięcza zespołowi doświadczonych pracowników, którzy wkładają w pracę cały swój potencjał. Pełni energii i sprawnie oraz skutecznie działający pracownicy zapewniają, że Quindell jest postrzegana jako organizacja innowacyjna. Mottem spółki jest stwierdzenie, że nagradzani pracownicy dostarczają nagradzanych usług i rozwiązań (*Award-winning people delivering award-winning Customer Service and Industry Solutions*).

Spółka podkreśla również, że zarządzanie zasobami ludzkimi opiera się na 5 filarach: pracy zespołowej, odpowiedzialności, zaufaniu, pasji i innowacji. Quindell twierdzi, że pracownicy są bardziej skuteczni, gdy pracują wspólnie, dzieląc się pomysłami i wiedzą, i gdy wypełniają swoje zobowiązania, respektując jednocześnie opinie innych. Odpowiedzialność polega na tym, że pracownicy nigdy się od niej nie uchylają, zawsze akceptują osobistą odpowiedzialność za zadania i rezultaty, co powoduje, że nie ma konieczności poszukiwania winnych. Spółka promuje uczciwość oraz dotrzymanie obietnic i zobowiązań podjętych wobec innych pracowników. Pasja odzwierciedla się w tym, że pracownicy są dumni ze swoich osiągnięć, co jest możliwe dzięki temu, że biorą odpowiedzialność za dostarczanie najlepszych w swojej klasie usług dla klientów. Są zwolennikami pozytywnych zmian i nigdy nie akceptują tego, że nie można znaleźć innego lepszego rozwiązania, na przykład poprzez przekraczanie pewnych granic.

Następną organizacją, która wyodrębnia w strukturze swojego sprawozdania rocznego raport strategiczny, jest cloudBuy (1,5 pkt). Spółka ta dostarcza zintegro-

wanych rozwiązań do automatyzacji zamówień w działalności e-commerce. Organizacja posiada bezpieczną platformę w modelu chmury obliczeniowej (*Cloud computing*), w ramach której istnieje pięć różnych aplikacji (tj. *cloudBuy*, *cloudSell*, *cloudAnalytics*, *cloudIntegration* i *cloudSecurity*) służących do obsługi zamówień, sprzedaży oraz zapewniających analizę, integrację i bezpieczeństwo danych. W przeglądzie biznesowym, który poprzedza raport strategiczny, *cloudBuy* informuje o tym, czym się zajmuje, co jest unikatowego w jego ofercie. Zwraca przy tym uwagę, że ma na celu zbilansowanie potrzeb dostawców i ich klientów. Spółka podkreśla, że rozwiązania przez nią dostarczane są funkcjonalne, gdyż w inteligentny sposób zapewniają przepływ informacji od momentu złożenia zamówienia do przeprowadzenia transakcji. Z kolei ciągła dostępność do chmury obliczeniowej powoduje, że klienci oraz dostawcy posiadają aktualną wiedzę, dzięki czemu mogą optymalizować wszelkie działania transakcyjne. Spółka ujawnia również liczbę zarejestrowanych użytkowników oraz liczbę dostawców wykorzystujących platformę do dokonywania transakcji kupna i sprzedaży.

W raporcie strategicznym, który jest jednocześnie raportem głównego dyrektora wykonawczego, spółka ujawnia informacje przeszłe o swoich dokonaniach zarówno finansowych, jak i tych pozafinansowych. Przykładowo organizacja raportuje o tym, że zainwestowała we wzmocnienie swojego produktu oraz w rozwój systemu zarządzania, który pozwoli na lepsze dopasowanie oferty do wymagań rynku. Oprócz tego, z raportu strategicznego można się dowiedzieć, że spółka jest liderem, jeżeli chodzi o dostarczanie swoich usług dla sektora opieki społecznej w Wielkiej Brytanii. Organizacja wypukła swoją zwiększoną obecność w mediach społecznościowych oraz w Internecie. Ujawnia ona przy tym, że działania te służą rozszerzeniu rozpoznawalności marki oraz zbadaniu możliwości współpracy z partnerami gospodarczymi w celu zwiększenia zakresu swoich usług w księgowości.

W raporcie strategicznym spółka promuje również swoje międzynarodowe osiągnięcia obejmujące wejście na rynki azjatyckie oraz podpisanie międzynarodowych kontraktów. Szczegóły dotyczące tych osiągnięć znajdują się poza raportem strategicznym, aczkolwiek są umiejscowione w widocznym miejscu zaraz na początku raportu rocznego. Podobnie ma się sytuacja w przypadku ujawniania informacji o dokonaniach finansowych. Sporym niedociągnięciem raportu strategicznego jest to, że brak w nim informacji perspektywicznych, które odnosiłyby się do przyszłości. Spółka raportuje o tym, co już osiągnęła, natomiast nie tworzy planów na przyszłość.

Pozostałe spółki Earthport, eServGlobal Limited, IndigoVision Group oraz dotDigitalGroup, nie wyodrębniły osobnego raportu strategicznego w swoim sprawozdaniu rocznym, aczkolwiek ostatnia spółka ujawniła informacje strategiczne w raporcie dyrektora wykonawczego. Ponadto dotDigitalGroup wyodrębniła w sprawozdaniu rocznym osobny raport społecznej odpowiedzialności.

Analiza jakościowa treści raportów rocznych próbki polskich spółek notowanych na NewConnect (tab. 5) pokazuje, że w odróżnieniu od przedsiębiorstw notowanych

na alternatywnym rynku londyńskim nie raportują one wcale o otoczeniu biznesowym, o zasobach ludzkich i relacjach w kontekście strategii, nie informują o strategii społecznej odpowiedzialności i w zasadzie nie odnoszą się do modelu biznesowego spółki (z drobnym wyjątkiem spółki *Examobile*, która została oceniona najwyżej w zestawieniu łącznym, chociaż jej raport roczny jest objętościowo najkrótszy).

Natomiast wszyscy prezesi zarządów badanych spółek nawiązują w bardziej lub mniej szczegółowy sposób do strategii lub perspektyw rozwoju w swoich listach skierowanych do akcjonariuszy, będących jednocześnie wstępem do raportu rocznego. Polskie spółki dość szczegółowo raportują o rodzajach ryzyka prowadzonej działalności i niejednokrotnie opisują, jak radzą sobie z zagrożeniem. Wiele w raportach badanych spółek można znaleźć na temat ich dokonań niefinansowych, które są zwykle opisem narracyjnym (spółki nie mierzą za pomocą wskaźników swoich dokonań o charakterze niefinansowym). Jeżeli chodzi o dokonania finansowe, to zwykle prezentowane są wybrane dane finansowe, a w szczególności wyniki finansowe. Badane spółki w niewielkim stopniu ujawniały konkretne wskaźniki finansowe (z wyjątkiem spółki *Infosystems*).

Tabela 3. Ocena punktowa jakości ujawnień w zakresie strategii przez spółki notowane na NewConnect

Kategoria	Ocena punktowa jakości ujawnień				
	INFO	11BI	BLOO	EDIS	EXAM
Raport roczny za 2013 r. (liczba stron)	61	67	66	69	54
1. Strategia lub perspektyw w liście prezesa zarządu	3	3	3	3	4
2. Misja spółki	1	1	0	0	3
3. Strategia lub plany długoterminowe	0	3	1	4	3
4. Kluczowe dokonania	4	2	3	3	4
5. Opis otoczenia biznesowego, w tym rynku	0	0	0	0	0
6. Prezentacja modelu biznesowego spółki	0	0	0	0	2
7. Raportowanie o zasobach ludzkich i relacjach w kontekście strategii	0	0	0	0	0
8. Ujawnienie strategii społecznej odpowiedzialności biznesu	0	0	0	0	0
9. Raportowanie o ryzyku działalności	4	4	1	2	4
Średnia ocena	1,3	1,6	0,7	1,3	2,2

Źródło: opracowanie własne.

Najwyżej oceniona, jeżeli chodzi o ujawnienia w zakresie strategii i planów długoterminowych, została spółka Edison prowadząca obsługę podmiotów gospodarczych w zakresie wymiany dokumentów elektronicznych. Spółka ta sformułowała swoje plany w odniesieniu do czterech obszarów: sprzedaży, obsługi klienta, rozwoju produktów oraz marketingu i PR, w ramach których nakreślono średnio cztery cele.

Podsumowując, należy stwierdzić, że ocena jakości ujawnień informacji o charakterze strategicznym w sprawozdaniach rocznych polskich spółek pozostawia wiele do życzenia. Raporty te są słabo dopracowane graficznie i marketingowo. Niewiele jest wizualizacji, a umiejscowienie informacji strategicznych jest nieprzejrzyste. W tym zakresie raporty spółek notowanych w Londynie wypadają znacznie lepiej, gdyż wpisują się bardziej w nowy trend sprawozdawczości zintegrowanej, biorąc pod uwagę zarówno treść raportów, jak i sposób ich prezentacji.

5. Zakończenie

Już w latach 90. ubiegłego wieku amerykańskie i brytyjskie instytucje zrzeszające biegłych rewidentów zaczęły zwracać uwagę na znaczenie ujawniania informacji strategicznych przez spółki w raportach rocznych [AICPA 1994; ICAS 1999; ICAEW 1999]. Od tego czasu wzrastała świadomość ważności tego typu ujawnień. Obecnie nowe ramy raportowania zintegrowanego rekomendują wydzieloną część w raporcie rocznym poświęconą strategii i alokacji zasobów [IIRC 2013]. Organizacje powinny ujawniać, jak przyjęta strategia z powiązaniu z planem alokacji zasobów wpływają na model biznesowy, wartość kapitałów i zarządzanie ryzykiem oraz są pod wpływem czynników otoczenia zewnętrznego.

Wyniki przeprowadzonych przez autora badań potwierdzają pośrednio hipotezy przyjęte przez S. Santemę. Można stwierdzić, że średnio zakres, w jakim przedsiębiorstwa w Polsce ujawniają informacje strategiczne w raportach rocznych, jest niższy niż w przypadku spółek brytyjskich. Średnia ocena jakości ujawnień w tym zakresie dla polskich spółek w próbie wyniosła 1,4 pkt, natomiast dla spółek notowanych na AIM – 2,1 pkt. Dowodzi to również tego, że nawet tak dynamicznie rozwijające się branże, jak sektor informatyczny, mają jeszcze wiele do nadrobienia w tej kwestii.

Literatura

- AICPA, 1994, *Improving Business Reporting – A Customer Focus: Meeting the Information Needs of Investors and Creditors*, Comprehensive Report of the Special Committee on Financial Reporting (The Jenkins Report), New York, NY: American Institute of Certified Public Accountants.
- AIM Rules for Companies, London Stock Exchange, 13 May 2014, <http://www.londonstockexchange.com/companies-and-advisors/aim/advisers/aim-notices/aimrulescompaniesmay2014.pdf> (28.12.2014).
- Annual reports 2013: Scisys, Earthport, IndigoVision Group, eServGlobal Limited, cloudBuy, Idox, Corero Network Security, dotDigitalGroup, Quindell, WANdisco.
- Beattie V., McInnes W., Fearnley S., 2004, *A methodology for analyzing and evaluating narratives in annual reports: A comprehensive descriptive profile and metrics for disclosure quality attributes*, Accounting Forum, vol. 28, no. 3, s. 205-236.

- Beattie V., Pratt K., 2002, *Voluntary annual report disclosures: What users want?*, The Institute of Chartered Accountants of Scotland, Edinburgh, Bell & Bain, Glasgow.
- Biuletyny statystyczne NewConnect za lata 2007-2013, GPW w Warszawie, http://www.newconnect.pl/pub/statystyki_roczne/2007_NC.pdf (28.12.2014).
- Branża teleinformatyczna – trendy i wyzwania biznesowe w Austrii, Europie Środkowo-Wschodniej i Turcji, 2014, Raport Kapsch BusinessCom, http://www.outsourcingportal.pl/pl/userfiles/image/raporty/2014/02_lut/25/Branza_Teleinformatyczna_Trendy_i_Wyzwania.pdf (29.12.2014).
- Coerbergh H., 2011, *Voluntary disclosure of corporate strategy: determinants and outcomes. An empirical study into the risks and payoffs of communicating corporate strategy*, Doctoral thesis, School of Management, University of Bradford.
- Crawford V.P., Sobel J., 1982, *Strategic information transmission*, *Econometrica*, vol. 50, no. 6, s. 1431-1451.
- Elliott R.K., Jacobson P.D., 1994, *Cost and benefits of business information disclosure*, *Accounting Horizons*, vol. 8, no. 4, s. 80-96.
- Ferreira D., Rezende M., 2007, *Corporate strategy and information disclosure*, *RAND Journal of Economics*, vol. 38, no. 1, s. 164-184.
- Gigler F., 1994, *Self-enforcing voluntary disclosures*, *Journal of Accounting Research*, vol. 32, no. 2, s. 224-240.
- Higgins R.B., Diffenbach J., 1989, *Communication corporate strategy: the payoffs and the risks*, *Long Range Planning*, vol. 22, no. 3, s. 133-139.
- ICAEW, 1999, *Inside Out: Reporting on Shareholder Value*, London.
- ICAS, 1999, *Business Reporting: The Inevitable Change?*, Beattie V. (ed.), Edinburgh.
- IIRC, 2013, *The International Integrated Reporting Framework*, www.theiic.org (02.01.2015).
- Krasodomska J., 2010, *Anglosaski i kontynentalny model rachunkowości na przykładzie wybranych krajów*, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, nr 55, s. 119-138.
- Pagliarussi M., Gagno Jr. A., Mattos da Luz A., 2010, *Strategy disclosure in the annual reports of Brazilian companies*, Working papers no 28, Fucape Business School, http://www.fucape.br/_public/workingpapers/28-2010.pdf (29.12.2014).
- Raporty roczne jednostkowe za 2013 r. spółek: 11 bit studios, Bloober Team, Edison, Examobile oraz raport roczny Infosystems (za okres 01.07.2012-30.06.2013).
- Riley J., *UK IT industry: We have a bright future*, October 2003, <http://www.computerweekly.com/feature/UK-IT-industry-We-have-a-bright-future> (28.12.2014).
- Santema S., Hoekert M., van de Rijt J., van Oijen A., 2005, *Strategy disclosure in annual reports across Europe: A study on differences between five countries*, *European Business Review*, vol. 17, no. 4, s. 352-366.
- Santema S., van de Rijt J., 2001, *Strategy disclosure in Dutch annual reports*, *European Management Journal*, vol. 19, no. 1, s. 101-108.
- Sieber T., Weißenberger B.E., Oberdörster T., Baetge J., 2014, *Let's talk strategy: the impact of voluntary strategy disclosure on the cost of equity capital*, *Business Research*, vol. 7, s. 263-312.
- UK tech sector records best growth performance for almost a decade, KPMG and Markit Tech Monitor UK report, 28 January 2014.
- Ungerer M., 2013, *A comparative analysis of strategy disclosure reporting trends in South Africa in 2010*, *Southern African Business Review*, vol. 17, no. 3, s. 27-56.
- Verrecchia R.E., 1983, *Discretionary disclosure*, *Journal of Accounting and Economics*, vol. 5, no. 1, s. 179-194.
- Wachman R., *Recession hits AIM companies*, [theguardian.com](http://www.theguardian.com/business/2009/apr/09/recession-hits-aim-stock-exchange), 09.04.2009, <http://www.theguardian.com/business/2009/apr/09/recession-hits-aim-stock-exchange> (28.12.2014).
- www.londonstockexchange.com.
- www.newconnect.pl.